

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 15 (28)

Суми – 2019

**SECTION 3
CIVIL LAW AND PROCESS; FAMILY LAW;
INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT**

**СЕКЦІЯ 3
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО;
ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i15.p21>

**ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В МЕРЕЖІ
ІНТЕРНЕТ**

*Логвиненко Микола Іванович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

*Каріх Ігор Володимирович,
кандидат політичних наук,
директор науково-консультаційного центру правових досліджень,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

*Диковець Анна Володимирівна,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

Стаття присвячена розгляду питання порушення авторського права у мережі Інтернет. Розглянуто актуальні проблеми охорони й захисту прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет в умовах сучасного розвитку інформаційно – комунікаційних технологій. Наведено основні способи порушення авторських прав у мережі Інтернет, серед яких: несанкціоноване копіювання захищених текстових або графічних зображень у творі, який поширюється в «мережі»; завантаження на веб – ресурс твору без дозволу суб'єкта авторського права; цифрове відтворення та відображення зображення чи тексту, наприклад, для використання його в рекламі, на банері, тощо; використання фотокопії для відтворення книги, журнальної статті чи будь – якого іншого друкованого матеріалу, захищеного авторським правом.

Зазначено, що поява Всесвітньої мережі Інтернет призвела до зростання питань про те, як захистити автору власні права в Інтернеті. Виділяють два способи захисту прав інтелектуальної

власності: юрисдикційний – автор, права якого порушено, або звертається до суду із позовною заявою для відновлення порушеного права і припинення правопорушення, або до відповідного державного органу зі скаргою; неюрисдикційний – автор, права якого порушено, здійснює захист права інтелектуальної власності самостійно.

Встановлено, що чинне законодавство України не регулює захист авторських прав у мережі Інтернет. Сьогодні, щоб захистити свої авторські права в мережі Інтернет, автору залишається тільки вивчати судову практику, застосовувати аналогію права та керуватися загальними засадами у сфері інтелектуального права.

У статті запропоновано такі дії для захисту об'єктів авторського права: впровадити норми, які б забезпечували компенсацію суб'єктам авторського права за завдану їм шкоду; створити ефективну систему, яка б забезпечувала виявлення незаконного використання об'єктів авторського права в Інтернет – просторі; посилити відповідальність за нелегальне використання об'єктів авторського права; сформувати ефективний механізм захисту авторських прав в Інтернеті; забезпечити виконання санкцій за порушення прав авторів.

Ключові слова: інтелектуальна власність, Інтернет, плагіат, авторські права, правопорушення.

Logvynenko M.I., Karikh I.V., Dykovets A.V. Problems of protection of copyright objects in the network Internet. The article is devoted to the consideration of copyright infringement in the Internet. The actual problems of protection and protection of intellectual property rights in the Internet in the conditions of modern development of information and communication technologies are solved. The main ways of infringement of copyright on the Internet are given, among which: unauthorized copying of protected text or graphic images in the product distributed in the "network"; downloading the product to the web - site without the permission of the subject of copyright; digital playback and display of an image or text, for example, for use in advertising, banner, etc .; using a photocopy to play a book, magazine article, or any other printed material that is protected by copyright.

It is noted that the emergence of the World Wide Web has raised questions about how to protect the author's own rights on the Internet. There are two ways of protecting intellectual property rights: the jurisdiction - the author whose rights have been violated, or appeals to the court with a statement of claim for the restoration of the violated right and the termination of the offense, or to the relevant state body with a complaint; non-divisive - the author whose rights are violated, protects the intellectual property right independently.

It is established that the current legislation of Ukraine does not regulate the protection of copyright in the Internet. Today, in order to protect its copyrights on the Internet, the author only has to study judicial practice, apply the analogy of law and be guided by general principles in the field of intellectual property law.

The article proposes the following actions for the protection of copyright objects: to introduce norms that would provide compensation to the subjects of copyright for the damage they caused; to create an effective system that would ensure detection of illegal use of copyright objects in the Internet space; to increase responsibility for the illegal use of copyright objects; to form an effective mechanism for copyright protection on the Internet; Ensure enforcement of sanctions for copyright infringement.

Keywords: intellectual property, Internet, plagiarism, copyright, offense..

Актуальність теми. Інтелектуальна власність зазнала значних змін протягом десятиліть, що певним чином було зумовлено появою Інтернету та зробило значний внесок у цей процес. Сьогодні всевітня мережа має величезний і з кожним днем зростаючий вплив на усі сфери та аспекти життєдіяльності людини та суспільства. Це знаходить і безпосереднє відображення у сфері інтелектуальної власності. Адже захист авторського права і тісно пов'язаних із ними

суміжних прав в мережі Інтернет є достатньо актуальною проблемою, яка з кожним роком потребує більш ретельного та детального вивчення та пошуку напрямків вирішення та удосконалення.

Стан опрацювання. Теоретичні основи захисту авторських прав в мережі Інтернет були висвітлені у працях В. С. Дмитришина, П. Берзіна, М.І. Панова, С. Кравцова, В. Левіна, С. Петкова, Р.В. Дроб'язка, О.М. Пастухова, Римаренко І.В., Ріппа П.С., Ю. Є. Якубівської тощо.

Мета статті. У рамках дослідження необхідно з'ясувати механізм захисту авторських прав у мережі Інтернет, проблеми діючого механізму та законодавства в даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Інтернет та цифрові технології створили нову реальність, яка має як переваги, так і недоліки. З одного боку, всевітня інформаційна мережа відкриває нові ринкові можливості, дозволяючи авторам вільно розповсюджувати результати своєї інтелектуальної діяльності, а з іншого боку, автори піддаються більш підвищеному ризику неконтрольованого копіювання та використання інформації без їх згоди. Об'єкти інтелектуальної власності стають доступними для кожного, хто має на меті скопіювати, відтворити або скопіювати твір. Дійсно, поява Інтернету змінила спосіб взаємодії користувачів із об'єктами прав інтелектуальної власності. До недавнього часу споживачам довелося б здійснити покупку в звичайному магазині або скориставшись послугами, які надає Інтернет – магазин. Тепер, той самий об'єкт можна завантажити зовсім безкоштовно за допомогою веб – мережі безпосередньо на свої гаджети: комп'ютери, смартфони та планшети.

Тобто, головна проблема полягає в тому, що такі об'єкти, розміщені в Інтернет-просторі, не знаходяться під охороною. Несанкціоноване завантаження часто порушує вітчизняне законодавство у сфері авторських та пов'язаних із ними, суміжних прав. У зв'язку із тим, що процес завантаження цифрових файлів є достатньо легким, несанкціоноване копіювання змісту стало основною проблемою, що спричиняє втрату прибутку для власників цих прав.

На думку автора, найпоширенішими порушеннями інтелектуальної власності в мережі Інтернет є:

1. Несанкціоноване копіювання тексту або зображення.

Досить поширеною формою порушення авторських прав є пряме несанкціоноване копіювання захищених текстових або графічних зображень у творі, який поширюється серед публіки. Законодавство про авторське право дозволяє часткове копіювання, але якщо користувач цитує матеріал та зазначає у своєму творі автора тексту чи зображення.

Незаконне копіювання як одна з проблем захисту авторського права завдає значної шкоди авторам книг, фільмів, авторам та виконавцям музичних творів, оскільки перешкоджає їм отримувати доходи за їхню діяльність та утримує їх від подальшого інвестування в творчу діяльність, що може навіть підірвати розвиток тієї чи іншої сфери творчої діяльності [1, с. 236].

2. Завантаження на веб – ресурс твору без дозволу автора.

Інтернет надає безліч можливостей для легкого порушення авторських прав. Окрім безпосереднього копіювання тексту або зображень на іншу веб-сторінку, кожен, хто завантажує зображення для власного користування або завантажує до своєї веб-сторінки, також порушує авторські права. Щоб уникнути порушення авторських прав, другий користувач повинен отримати дозволу від автора твору на використання тексту, зображення чи іншого об'єкта.

3. Цифрове відтворення та відображення.

Несанкціоноване завантаження матеріалів, захищених авторським правом, є ще однією загальною формою порушення авторських прав. У той час як музичні та відеофайли продаються через Інтернет для особистого користування, копіювання, продаж або розповсюдження файлу без дозволу являє собою порушення авторських прав. Це правда, незалежно від того, чи ви платите за роботу. Будь – яке відображення зображення чи тексту з захищеної авторським правом твору для рекламних цілей також є порушенням авторських прав, як і використання цього матеріалу в рекламі, футболці або банері.

4. Ксерокопіювання

Використання фотокопії для відтворення книги, журнальної статті чи будь – якого іншого друкованого матеріалу, захищеного авторським правом, є порушенням авторських прав, крім випадків, коли копіювання виконується для суто особистого використання. Наприклад, законодавство про авторське право дозволяє обмежувати копіювання матеріалу для використання в освітніх цілях, наприклад, поширення матеріалу з книги під час лекції студентам.

На думку автора, основною причиною таких порушень є те, що законодавство України на сьогодні не визначає особливостей регулювання та захисту авторських прав у мережі Інтернет. Нормативно – правовими актами, які регулюють сферу авторського права, є Цивільний кодекс України, Закон України «Про авторське право і суміжні права», Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», Закон України «Про охорону прав на промислові зразки», тощо. [2; 3; 4; 5; 6] Але не існує спеціального Закону, який регулював би виключно захист авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет.

У 2016 році було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського

права і суміжних прав у мережі Інтернет». Проект Закону передбачає механізм захисту авторського права та суміжних прав. Відповідно до положень законопроекту, автор або його уповноважена особа у разі виявлення інформації, про те, що його авторське право було порушено, має право звернутися до власника веб-сайту із скаргою, яка містить вимогу щодо видалення або унеможливлення доступу до цієї інформації [7]. Ухвалення цього законопроекту могло позитивно позначитися на іміджі України як країни з високим рівнем захисту авторського права і суміжних прав. Але, на жаль, зміни так і не набули чинності.

Поява Інтернету призвела до зростання питань про те, як захистити права інтелектуальної власності в Інтернеті. Сьогодні виділяють два способи захисту прав інтелектуальної власності: юрисдикційний (судовий) та неюрисдикційний (самозахист).

Судовий спосіб захисту полягає в тому, що сам автор, права якого порушено, може звернутися до суду із позовною заявою для відновлення порушеного права і припинення правопорушення. Це питання регулюється ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», відповідно до якої, автор має право звернутися до суду [3]. Також, автор має право вимагати компенсацію за те, що без його відома було використано об'єкт інтелектуальної власності. Але у випадку порушення прав інтелектуальної власності через Інтернет, виявлення відповідача та місця його постійного проживання передбачає додаткові труднощі. Якщо ж домен відповідача зареєстрований в іншій країні, то судова справа повинна розглядатися саме в цій країні. Ці факти створюють перешкоду для захисту авторських прав у мережі Інтернет.

Досить складно зібрати доказову базу порушення авторського права. Відповідно до ст. 57 Цивільного процесуального кодексу України, доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін та інших обставин, які мають значення для вирішення справи [8]. В цьому випадку, законопроект № 4629, пропонував доповнити ст.79-1 Закон України «Про нотаріат». Доповнення цієї статті полягає в тому, що нотаріус шляхом складення відповідного протоколу забезпечує доказовість інформації, розміщеної в Інтернеті. До протоколу додаються документи, в яких зафіксована інформація, розміщена в Інтернеті. Проте, 03.10.2017 р. вищезазначений законопроект було відкликано, а тому зміни не знайшли свого відображення.

Суд має незначну практику розгляду спорів про захист авторських прав на об'єкти, розміщені в

мережі Інтернет. Згідно з даними Єдиного державного реєстру судових рішень, із 74 мільйонів судових рішень, близько лише у 750 тис. рішеннях зустрічається слово «Інтернет».

Інша форма захисту прав інтелектуальної власності передбачає, що автор здійснює захист права інтелектуальної власності самостійно (самозахист), тобто без звернення до державних органів або суду. Наприклад, автор який розміщає свої твори в мережі Інтернет повинен власноруч заборонити скачування своїх творів або дозволити скачувати їх за певну плату. В більшості країн захист авторських прав є автоматичним. Це означає, що коли автор публікує оригінальний зміст, то він автоматично захищається законом про авторські права. Багато країн надають реєстрацію авторських прав, що дозволяє авторам зареєструвати свої права на об'єкт. Це набагато полегшує підтвердження права власності на об'єкт, якщо воно постійно оскаржується.

О.М. Пастухов пропонує наступні способи самозахисту у сфері захисту авторських прав в мережі Інтернет:

1. Використання цифрового підпису. Суть цифрового підпису полягає в тому, що він дозволяє ідентифікувати справжнього автора того чи іншого твору, тим самим знімаючи в контрагента будь-які сумніви про те, з ким він має справу.

2. Використання цифрових марок. Найпоширенішою є система так званих «цифрових водяних знаків», впроваджуваних у твори (тексти, графічні зображення і т.п.) у мережі. Їх перевага полягає в тому, що при звичайному візуальному розгляді зображення користувач не бачить яких – небудь закодованих позначень – значка копірайта (©), імені автора, року видання. Але потім при застосуванні певного програмного засобу можна довести, що файли містять додаткову інформацію, що вказує на особу, яка її записала.

3. Обмеження доступу до матеріалів, що розміщені в мережі Інтернет. Наприклад, бази даних комерційних сайтів і деяких електронних бібліотек та архівів доступні тільки за попередню плату.

4. Методи криптографічного перетворення матеріалів, такі як шифрування, використання якого дозволяє обмежити або повністю виключити можливість копіювання творів (наприклад, система – SCMS, що дозволяє виготовити одну копію документа й унеможливує подальше копіювання цього примірника).

5. Створення веб – депозитаріїв, що дозволяють фіксувати об'єкти інтелектуальної власності у мережі Інтернет і закріплювати їх правовий статус.

6. Обмежена функціональність. За такого підходу, власник авторського права надає користувачеві примірник твору, який має функціональні обмеження. Такий підхід є одним із шляхів впровадження в життя таких бізнес – моделей як «спробуй перед тим, як купити» та «продавай поліпшені версії».

7. «Годинникова бомба». Аналогічно до прийому з функціональними обмеженнями, за цього підходу власник авторських прав розповсюджує функціонально повноцінний об'єкт інтелектуальної власності, але встановлює дату, після якої доступ до нього буде неможливим. Один з варіантів такого підходу передбачає закриття продавцем доступу до твору після певної кількості користувань (наприклад, після перегляду комп'ютерного файлу 10 разів його буде неможливо більше продивитися).

8. Контракти. Одним із найефективніших та, на жаль, недооцінених правовласниками засобів запобігання порушенню їхніх прав є контракти. За правильного оформлення контракти можуть надати власникам авторського права ширші повноваження щодо контролю за використанням їхніх творів, ніж ті, що надаються їм відповідно до законодавства.

9. Клірингові центри. За такого підходу власники авторського права і суміжних прав розміщені в Інтернеті твори надають кліринговим центрам повноваження з ліцензування своїх прав на твори. Користувач сплачує збір за видачу ліцензії такому кліринговому центру, а той в свою чергу розподіляє отримані кошти серед власників авторських прав. [9, с.97 – 100]

На думку автора, вище перелічені способи є достатньо ефективними та перспективними. Але вони не можуть бути повністю застосовані до усіх об'єктів інтелектуальної власності.

Положення Закону України «Про авторське право і суміжні права», виокремлює такі способи захисту у даній сфері:

- визнання права;
- поновлення права у тому виді, як воно існувало до його порушення;
- заборона дій, що порушують авторські і суміжні права;
- припинення дій, що створюють загрозу порушення авторських і суміжних прав [3].

Висновки. Отже, можна стверджувати, що вітчизняне законодавство не регулює захист авторських прав у мережі Інтернет. На даний момент, щоб захистити свої авторські права в мережі Інтернет, залишається тільки вивчати судову практику, застосовувати аналогію права та керуватися загальними засадами у сфері інтелектуального права. Для захисту авторського права можна запропонувати наступні дії: впровадити норми, які б забезпечували компенсацію суб'єктам авторського права за завдану їм шкоду; створити ефективну систему, яка б забезпечувала виявлення незаконного використання об'єктів авторського права в Інтернет – просторі; посилити відповідальність за нелегальне використання об'єктів авторського права; сформувати ефективний механізм захисту авторських прав в Інтернеті; забезпечити виконання санкцій за порушення прав авторів.

Література:

1. Підопригора О.А., Святоцький О.Д. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: підручник. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 236 с.
2. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
4. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.
5. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
6. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет: проект Закону від 10.05.2016 р. № 4629. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59024.
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 23.06.2005 р. № 1618-IV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
9. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті. Київ: Школа, 2004. С. 97 – 100.